

La crisi espanyola, té solució?

Els problemes de la crisi a l'Estat tenen components més locals que internacionals. La solució és fer polítiques d'inversió pública en infraestructures, un pla d'estabilització i la inversió en recerca, desenvolupament i innovació

JOAQUIM COELLO I BRUFAU, Enginyer

EL PUNT, 9 d'octubre de 2008

Malgrat que s'hagi produït una coincidència temporal entre la crisi econòmica espanyola i mundial, i hi hagi una influència innegable d'aquella sobre aquesta, les seves causes són essencialment diferents. A Espanya no s'ha produït, com en els EUA i en alguns països europeus, una crisi bancària per la venda de productes financers contaminats. La nostra banca és de dipòsit més que no pas de negoci, i aquesta no ha incorregut en els excessos d'aquella en una època d'eufòria econòmica i de creixement ininterromput de valor dels actius, que ha provocat una sobrevaloració d'aquests ben exagerada. Hem tingut dos importants problemes que s'han anat agreujant amb el temps i que han desembocat en una crisi del nostre sistema econòmic més que no pas financer.

Els baixos tipus d'interès, la facilitat d'obtenir préstecs i el convenciment de la població, basada en anys d'experiència que la inversió segura era la immobiliària, són aspectes que han fet que una activitat del sector de la construcció cresqués desmesuradament, amb taxes d'activitat de més del doble dels països de l'entorn. La inevitable saturació del mercat, coincidint amb la pujada dels tipus d'interès, ha produït una brusca caiguda de la demanda i, com a conseqüència, una forta caiguda dels

preus, que encara no ha acabat, en un sector que suposa el 10% del PIB i el 13% de l'ocupació. Si aquest ajust d'activitat, com sembla, resulta superior al 50 %, provocarà una reducció del PIB, és a dir, recessió i un increment de l'atur, que pot superar el milió de persones l'any 2009.

L'alt nivell de palanquejament de les empreses constructores i promotores ha incrementat la morositat, la qual ha repercutit directament sobre el nostre sistema financer, especialment en caixes i bancs de dimensió mitjana i petita. Hem mantingut, en els últims anys, un dèficit per compte corrent alt, el segon del món, per una alta demanda interna i una incapacitat dels nostres sectors industrials i de serveis per a respondre-hi. L'alt valor de la nostra moneda, controlat per un Banc Central Europeu prioritàriament preocupat per la inflació, ens ha fet molt difícil exportar, perquè la nostra productivitat és menor que la dels països de l'entorn, amb els quals competim en un mercat únic i amb una idèntica moneda.

Per tant, els dos problemes que han estat en l'origen de la crisi tenen components més espanyols que internacionals, encara que la conjuntura internacional de crisi financera i la reducció de liquiditat no han fet més que agreujar un problema que es deu als desequilibris i a la manca d'eficiència de la nostra economia.

Per tant, les solucions als nostres problemes les hem de trobar a nivell estatal tenint inevitablement en compte la limitació d'instruments de què disposem per estar integrats en un mercat i moneda comuns però que no controlem.

No és fàcil trobar substituïts a la reducció d'activitat del sector de la construcció. Setanta anys després hem de tornar a les polítiques d'inversió pública en infraestructures i serveis generals que permetrien absorbir parcialment aquesta mà d'obra excedentària i poc especialitzada, tal com la que es va practicar després del crack del 29 per l'administració del EUA, impulsada per les idees de Keynes. Això portaria inevitablement a l'aprofundiment del dèficit en el pressupost general de l'Estat en els propers anys, però resulta més favorable que el simple augment directe dels serveis socials que compensi els menors ingressos de la classe treballadora, perquè, passada la crisi, aquestes inversions ajudaran a la millora de l'activitat econòmica.

La necessitat d'una millora de la productivitat del nostre sector productiu, que requereix una contenció de preus i de salaris, no exclou la possible inevitabilitat d'un pacte entre empresaris i sindicats, és a dir, un nou pla d'estabilització com els que van tenir lloc el 1959 i el 1979, en èpoques de crisi estructural, a Espanya, al final de l'autarquia i al final de la dictadura, respectivament.

En un mitjà termini s'ha d'incrementar el valor afegit de la producció de les nostres empreses, la qual cosa significa més tecnologia i més innovació de cara a millorar els preus dels nostres productes i reduir l'impacte del cost d'una mà d'obra ja inevitablement elevat. El baix nivell d'inversió en recerca, desenvolupament i innovació del nostre país – l'1,3% del PIB enfront del 2% de la UE i el 3% dels EUA – marca el camí a seguir per millorar el nivell d'activitat empresarial. El 60% de l'activitat de recerca es desenvolupa a Espanya directament a o a l'entorn de la universitat, i per tant és a través d'aquesta, però també dels instituts de

recerca, on s'ha de fer el màxim esforç per activar un canvi de model econòmic.

La universitat té problemes d'eficàcia derivats del seu sistema de govern i del seu finançament, excessivament burocràtic i administratiu. Per resoldre aquesta situació és necessari reformar-la estructuralment, millorant-ne la productivitat en recerca i fent créixer la interrelació entre universitat i empresa. És cert, per tant, que les dificultats per resoldre la nostra pròpia crisi són menys agudes que a Europa i, sobretot, als EUA, però també més complexes a curt termini, perquè són més estructurals.

La concentració dels ajuts a la recerca i la innovació en una agència única a nivell de govern central, evitant competències i friccions no desitjables entre ministeris, o el pacte per a la recerca i la innovació a Catalunya, són eines útils per aconseguir aquest objectiu, però hem de ser conscients que necessitem una actuació ferma i estable per part del govern per resoldre problemes que són difícils, ja que signifiquen aprofundir en la modernització del nostre sector econòmic i productiu. No hem de pensar que quan la crisi mundial perdi intensitat es resoldrà la nostra crisi; són temporalment coincidents, però estructuralment diferents.